

Razvoj socijalne kognicije

Dr.sc. SANJA ŠIMLEŠA
ODSJEK ZA LOGOPEDIJU
EDUKACIJSKO-REHABILITACIJSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAKTIKUM ZGODNJE OBRAVNAVE –
DRUŠTVO DOWNOV SINDROM SLOVENIJA; 28.3.2015

Socijalna kognicija/teorija uma

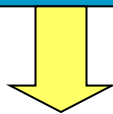
svi oni kognitivni procesi koji uključuju druge ljude

Teorija uma

- sposobnosti pripisivanja mentalnih stanja sebi i drugima (Premack i Woodruff, 1978)
- teorija uma se definira kao uspjeh u rješavanju zadataka netočnih vjerovanja (Wellman, Cross i Watson, 2001).

Teorija uma

Dobar prijatelj vam se već neko vrijeme ne javlja na telefon. Vi pomislite da ste ga možda nečim **uvrijedili**, ili možda on **misli** da jeste. Ili vas možda on izbjegava jer **misli** da ga vaše prijateljstvo guši. Nazovete ga i on kaže da je sve u redu. Počnete razmišljati o tom da li je on zbilja **mislio** to što je rekao. Možda se **namjerava** praviti kao da je sve u redu, ali u biti vas ne **želi** vidjeti...

Riječi koje se odnose na ono što se zbiva u ljudskom umu

Teorija uma – nema pravih dokaza što se zbilja dešava u umu drugog čovjeka, zbog toga možemo samo pretpostavljati o tom (teorija)

Za razmišljanje.....

- Da li se procesi ključni za razumijevanje drugih ljudi razlikuju od onih ključnih za razumijevanje predmeta? Zašto?
- Kako nastaje naše znanje o drugima:
 - Urođena spoznaja
 - Moćne sposobnosti učenja (iznimna psihološka radoznalost)
 - Nesvjesno poučavanje koje osiguravaju odrasli

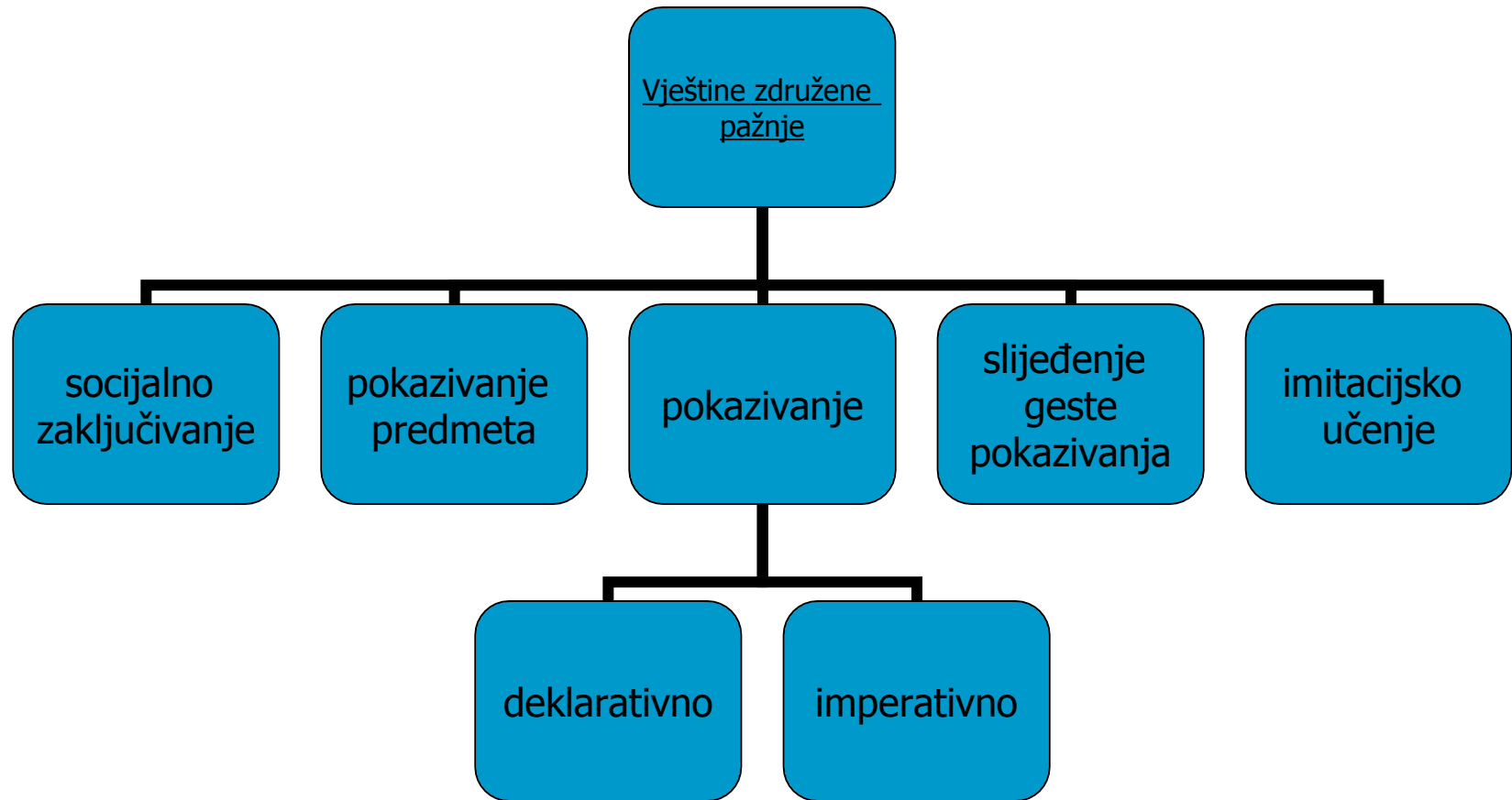

Razvoj i preteče teorije uma

0-4 mjeseci

- ▣ imitacija (npr. imitira izraze lica kao da prepoznaje da su tuđa lica nalik na njihova, kao da zna da je poput drugih, a drugi da su poput njih)

9-11 mjeseci – vještine združene pažnje

Carpenter, Nagell, Tomasello, 1998.

Pr. socijalno zaključivanje

Razvoj i preteče teorije uma

15 – 18 mjeseci

▣ Igra pretvaranja

upotreba predmeta ili ljudi kao simbola za nešto što oni inače nisu. (npr. fotelja u svemirski brod, lonac u šljem, banana u telefon)

Razvoj i preteče teorije uma

18-24 mjeseca

▣ Razumijevanje želja i namjera

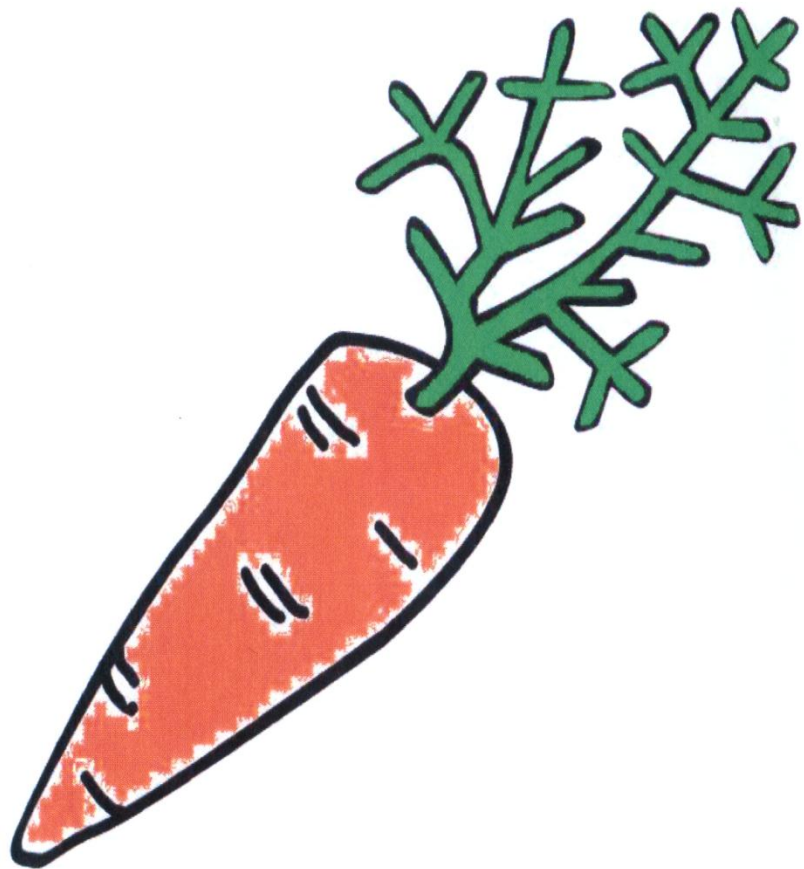
- - razumiju da drugi ljudi mogu željeti, voljeti stvari koje oni sami ne vole (npr. ako je osoba izrazila svidanje prema hrani, dijete će joj ponuditi upravo tu hranu, premda se njemu samom ta hrana ne sviđa).

2 godine

- razvoj empatije

Zadatak 1.

Različite želje
(Mrkva - kolač)

Razvoj i preteče teorije uma

3 godine

- ▣ Razlikovanje mentalnog od fizičkog
- ▣ Upotreba riječi "mislim", "znam" (vrlo stereotipno; "Ja mislim", "Ja znam")
- ▣ Razumijevanje podrijetla znanja (jedan sudionik gleda u kutiju a drugi sudionik dodiruje kutiju, te djeca trebaju odgovoriti koji sudionik zna što se nalazi u kutiji (Pratt i Bryant, 1990))

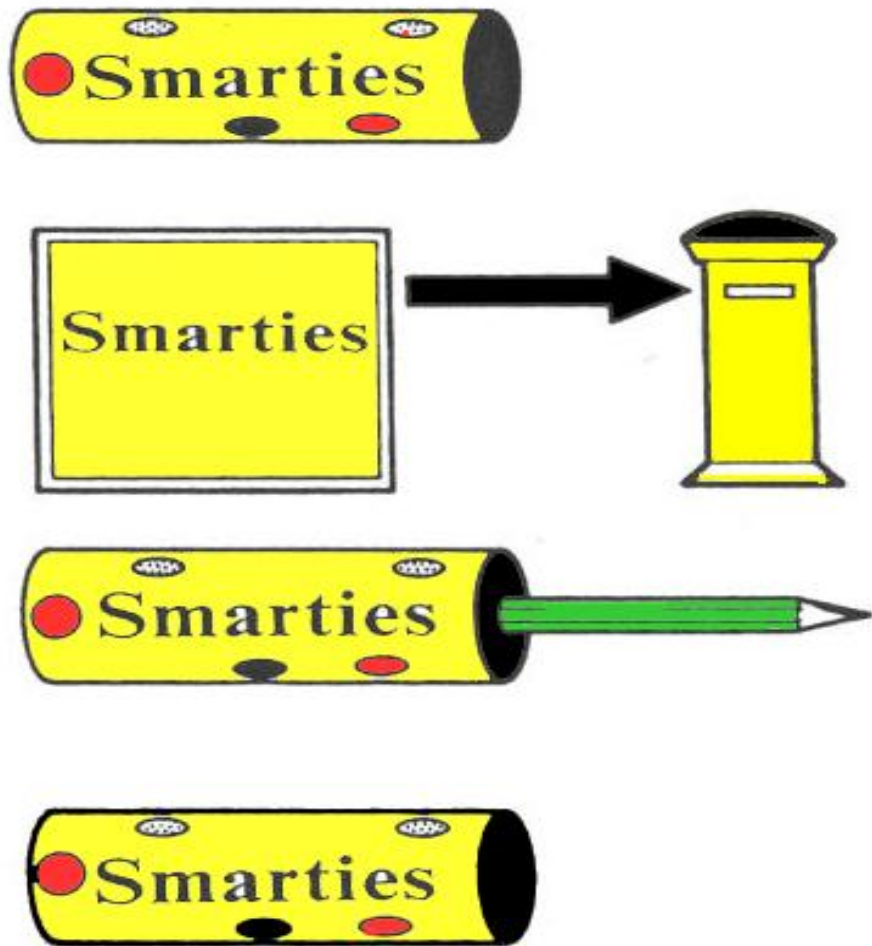
Razvoj i preteče teorije uma

4-5 godina

- ▣ Razumiju da emocije mogu biti uzrokovane mentalnim stanjima (sretan sam zato što sam dobio što sam **želio**, ili zato što **mislim** da ću dobiti ono što želim)
- ▣ sposobnost razumijevanja pogrešnih vjerovanja (Wimmer & Perner, 1983),
- ▣ razumijevanje da vanjština ne mora nužno reflektirati stvarnost (Flavell i sur., 1983),
- ▣ razumijevanje da različiti pojedinci mogu percipirati istu stvar na različit način (Flavell i sur., 1981)

.... **što su sve sposobnosti koje odražavaju razvoj teorije uma.**

...vanjšina ne mora nužno reflektirati stvarnost

pogrešno vjerovanje o sadržaju

Različita znanja (Sara & Ana)

pristup znanju
vlastito znanje vs. tuđe
znanje

Wimmer i Perner (1983)
Sally & Anne

Razvoj i preteče teorije uma

6 -7 godina

- Početak razumijevanja ironije, metafora..

Razvoj i preteče teorije uma

oko 9 godina

Ana je kupila svojoj prijateljici Jeleni kristalnu kuglu kao poklon za vjenčanje. Jelena je imala veliko vjenčanje i dobila je mnogo vrijednih poklona. Godinu dana nakon vjenčanja, Ana je posjetila Jelenu i tijekom večere Ani je slučajno ispala boca vina na kristalnu kuglu, te se ona razbila. Ani je bilo jako žao i rekla je Jeleni: zbilja mi je žao što sam ti razbila kristalnu kuglu. A Jelena je odgovorila: ne brini se, ionako mi se nikad nije sviđala, netko mi ju je poklonio za vjenčanje.

PITANJA:

- Da li je netko rekao nešto što nije trebao reći? (detekcija "kiksa")
- Tko je rekao nešto što nije trebao reći? (razumijevanje "kiksa")
- Zašto to nije trebalo reći?
- A zašto je to osoba rekla?

DAKLE.....

sposobnosti teorije uma

- ▶ zaključivanje na temelju smjera pogleda
- ▶ spontana igra pretvaranja
- ▶ razlikovanje mentalnog i fizičkog
- ▶ prepoznavanje i korištenje riječi koje opisuju mentalna stanja
- ▶ razumijevanje uzroka osjećaja
- ▶ razlikovanje pojavnosti i stvarnosti
- ▶ razumijevanje pogrešnih uvjerenja
- ▶ praćenje vlastitih namjera
- ▶ zavaravanje
- ▶ razumijevanje metafore, sarkazma i ironije
- ▶ pragmatika
- ▶ mašta

**ŠTO KADA SOCIJALNA KOGNICIJA NE
SLIJEDI UREDAN RAZVOJ?**